

1920 - 2020

100 LECIE POWSTANIA POWIATU

POWIAT SĘPOLEŃSKI

**Podsumowanie obchodów
100 - lecia
utworzenia
Powiatu Sępoleńskiego**

Medal okolicznościowy ustanowiony przez
Honorowy Komitet Obchodów 100-lecia
Powstania Powiatu Sępoleńskiego
Wybito 100 medali na 100 - lecie.

Starostwo Powiatowe
^w
Sępólnie Krajeńskim

**Podsumowanie obchodów
100 - lecia
utworzenia
Powiatu Sępoleńskiego**

Sępólno Krajeńskie
2020

Opracowanie i skład i projekt okładki: Andrzej Marach, Dorota Szymańczak

Autorzy zdjęć:

- Andrzej Marach, Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
- Kamila Jabłońska, Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
- Marcin Jarski, Urząd Miejski w Sępólnie Krajeńskim
- Dorota Szymańczak, Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
- Adrian Szubiński, Urząd Gminy w Sośnie

Druk: Firma Usługowo-Wydawnicza „DANIEL” Ewa Wierchucka
ul. Wiatrakowa 3, 89-400 Sępólno Krajeńskie

Wydano dzięki dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach działania: 19.2
„Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego
przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:

Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt: Organizacja szeregu imprez pn. „100 lat dziedzictwa historyczno-kulturowego
powiatu sępoleńskiego”.

wrzesień 2020 r.

Pokojowe włączenie powiatu sępoleńskiego do II Rzeczypospolitej.

Skrót z referatu dr Tomasza Fiałkowskiego wygłoszonego na nadzwyczajnej sesji Rady Powiatu w Sępólnie Kraj.

Sto lat temu 24 stycznia 1920 r. do Sępólna Krajeńskiego wjechały oddziały wojska polskiego. To jedno z najważniejszych wydarzeń w historii powiatu sępoleńskiego. Jednak zanim to nastąpiło ludność tych obszarów musiała dokonać wielu działań a przedstawiciele sępoleńskiej ziemi wielu zabiegów dyplomatycznych, aby ta część Krajny została włączona do odrodzonej Rzeczypospolitej.

Ziemie dzisiejszego powiatu sępoleńskiego w 1772 roku w wyniku pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej przeszły na 148 lat we władanie Prusaków. W 1818 r. zostały włączone do powiatu złotowskiego. Wybuch I wojny światowej pozwolił na nowo poważnie myśleć o możliwości odzyskania niepodległości. Nadzieje Polaków ówczesnej ziemi złotowskiej rozbudziły się jeszcze bardziej kiedy prezydent USA Thomas Woodrow Wilson, w swoim 14-punktowym programie pokojowym wygłoszonym 8 stycznia 1918 r. postulował w punkcie 13. utworzenie niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza na terenach zamieszkałych w większości przez ludność polską. Informacja ta dotarła także na obszary Krajny. Wzmocniło to wśród Polaków myśl o odzyskaniu niepodległości.

14 listopada 1918 r. Komisariat Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu wydał odezwę o wyborze delegatów na sejm dzielnicowy, który miał się rozpocząć 3 grudnia. Informacja ta spowodowała zwoływanie wieców ludności polskiej podczas których dokonywano wyboru delegatów. Podczas wiecu w Złotowie, który miał miejsce 20 listopada 1918 r. z obszaru (dzisiejszego powiatu sępoleńskiego) zostali wybrani: Tyx z Sępólna, Prądko z Sępólna, Zandrowicz ze Skarpy, ks. Jan Bruski z Lutowa, Czarnecki z Więcborka, Thomas z Sypniewa i inni.

W styczniu 1919 r. zapoczątkowano rokowania pokojowe z przedstawicielami państw biorących udział w I wojnie światowej. Podczas rokowań mieszkańcy Krajny Złotowskiej z wielkim zainteresowaniem śledzili poczynania delegatów szczególnie w zakresie przebiegu granicy pomiędzy Polską a Niemcami.

Polscy przedstawiciele (m.in. Leon Janta-Pończyński z Wysokiej – powiat tucholski) zaprezentowali wiele dokumentów i argumentów postulujących włączenie ziem zaboru pruskiego w obszar II Rzeczypospolitej. Po wielu tygodniach dyskusji 7 maja 1919 r. przedstawiono Niemcom projekt traktatu pokojowego. Postanowiono, iż Gdańsk zostanie tzw. Wolnym Miastem, a około 60% obszaru dzielnicy Prus Zachodnich przypadnie Polsce, w tym znaczna część powiatu złotowskiego ze Złotowem. Jednak jak się później okazało projekt ów przeszedł wiele zmian. Ostateczny kształt granicy polsko-niemieckiej wypracowano 16 czerwca 1919 r. Przypieczętowaniem tego było ostateczne podpisanie traktatu pokojowego 28 czerwca 1919 r. Jego ratyfikacja miała miejsce dopiero 10 stycznia 1920 r.

Granica pomiędzy Polską a Niemcami na odcinku powiatu sępoleńskiego została zawarta w części II traktatu pokojowego w artykule 27 punkcie 7. Wedle niego po stronie polskiej miały pozostać: Jazdrowo, Lutowo, Lutówko, Witkowo, a Niemcom pozostawiono: Buczek Wielki, Czyżkowo, Batorowo, Buk (Nowa Wieś), Gronowo.

Informacja o przyznaniu Polsce ostatecznie 62% prowincji Prus Zachodnich była powodem wielkiego entuzjazmu ludności polskiej, jednak podział ziemi złotowskiej, który nie był zgodny z dążeniami Polaków na tym obszarze spowodował działania organów przedstawicielskich. W związku z tą informacją, Powiatowa Rada Ludowa w Złotowie wystosowała protest datowany na 29 czerwca, w którym wykazywała, iż 2/3 obszaru przyznanego Niemcom zamieszkiwali Polacy. Na 55 miejscowości mających zostać w Niemczech w 38 była przewaga ludności polskiej, a w 17 niemieckiej. Już 30 czerwca w miejscowości Skarpa doszło do zebrania członków Powiatowej Rady Ludowej na część wschodnią powiatu złotowskiego. Wówczas dokonano wyboru nowego wydziału, w skład którego weszli: L. Prądyński ze Skarpy, jako przewodniczący; ks. Edmund Fittkau i Antoni Bierwagen z Kamienia Krajeńskiego, Józef Kutzner z Sępólna, Jan Kabat z Więcborka (ogrodnik) oraz Rybka z Wałdowa. Kolejnym działaniem było powołanie Komisji likwidacyjnej mającej na celu dokonanie podziału zarówno dokumentacji powiatu oraz majątku stałego i ruchomego.

Dalszym działaniem władz były uzgodnienia normalizujące sytuację w powiecie, m.in. 12 lipca 1919 r. postanowiono, iż przejściową siedzibą PRL części wschodniej będzie miasto Kamień, a dotychczasowy burmistrz Kamienia Teodor Warczak 30 sierpnia 1919 r. został wybrany komisarzem (części wschodniej) przy staroście złotowskim. 24 października 1919 r. Teodor Warczak został mianowany tymczasowym delegatem ds. przejęcia ziem w administrację polską, natomiast w styczniu 1920 r. został mianowany komisarycznym starostą. Stolicą powiatu od połowy lutego 1920 r. zostało Sępólno Krajeńskie.

Przejęcie powiatu sępoleńskiego ze strony władz cywilnych nastąpiło w piątek rano 23 stycznia 1920 r. Starosta złotowski Curd Janssen przybył na oficjalne przejęcie do Sępólna Krajeńskiego wraz z kilkoma przedstawicielami. Jako przedstawiciel Polaków przybył na to spotkanie m.in. Teodor Warczak z Kamienia, a jako przedstawiciel Niemców – burmistrz Oskar Saalman z Sępólna Krajeńskiego, który staroście wyraził słowa podziękowania. Przekazanie władzy nastąpiło bez incydentów.

Przejęcie powiatu od strony wojskowej przebiegało w dwóch fazach: Faza I w dniach 17-23 I 1920 r. i Faza II w dniach 25 I – 4 II 1920 r.

Od strony militarnej obszar Pomorza miał objąć tzw. Front Pomorski na czele z generałem Józefem Hallerem oraz Front Wielkopolski z gen. Józefem Dowbór-Muśnickim i to właśnie te oddziały zajęły nasz powiat. W pierwszej fazie postanowiono przejąć m.in. Toruń (siedzibę województwa 18 I 1920 r.) oraz południową część powiatu sępoleńskiego z Sępólnem i Więcborkiem. Przejmowanie tych obszarów następowało od 23 stycznia. Na nasze ziemie wkroczyły oddziały 59 pułku piechoty pod dowództwem płk. Stanisława Wrzalińskiego oraz szwadron ułanów, któremu dowodził płk. Władysław Mosiewicz. W fazie drugiej przejmowano m.in. północną część powiatu sępoleńskiego z Kamieniem (dnia 28 stycznia), Chojnice, Brusy i Hel. Kulminacyjnym punktem były zaślubiny Polski z morzem 10 lutego 1920 r.

Literatura, źródła:

Prace nad powstaniem monografii Powiatu Sępoleńskiego 1920-2020

Pierwsze spotkanie w sprawie opracowania monografii 100-lecia powstania Powiatu Sępoleńskiego odbyło się 18 maja 2016 roku.

W spotkaniu udział wzięli:
prof. nadz. dr hab. Zdzisław Biegański – Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

w Bydgoszczy, prof. zw. dr hab. Włodzimierz Jastrzębski – polski historyk i publicysta, w latach 1996 - 2003 szef Instytutu Historii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, dr Tomasz Fiałkowski – historyk, Leszek Skaza – historyk, Starosta Sępoleński – Jarosław Tadych, Wicestarosta Sępoleński – Andrzej Marach.

Tematem pierwszego spotkania było przygotowanie założeń monografii 100-lecia powstania Powiatu Sępoleńskiego w latach 1920 – 2020. Zaproszeni na

spotkanie goście podzielili zakres opracowania w/w monografii następująco:

prof. nadz. dr hab. Zdzisław Biegański – lata 1920- 1939, prof. zw. dr hab. Włodzimierz Jastrzębski – lata 1939 – 1945, dr Tomasz Fiałkowski – lata 1945 – 1975

Leszek Skaza – lata 1976 – 1999 oraz najnowszy okres od 1999 – do teraz.

Wstępnie założono, że monografia będzie obejmowała ok. 700 stron i zostanie przekazana do druku

wiosną 2019 roku. Publikację planuje się sfinansować ze środków zewnętrznych. Spotkania poświęcone tworzeniu monografii trwały do końca 2019 roku.

Promocja: Spotkania autorskie

W okresie od marca do września 2020 r. odbyło się 6 autorskich spotkań promujących Monografię Powiatu Sępoleńskiego 1920 - 2020:

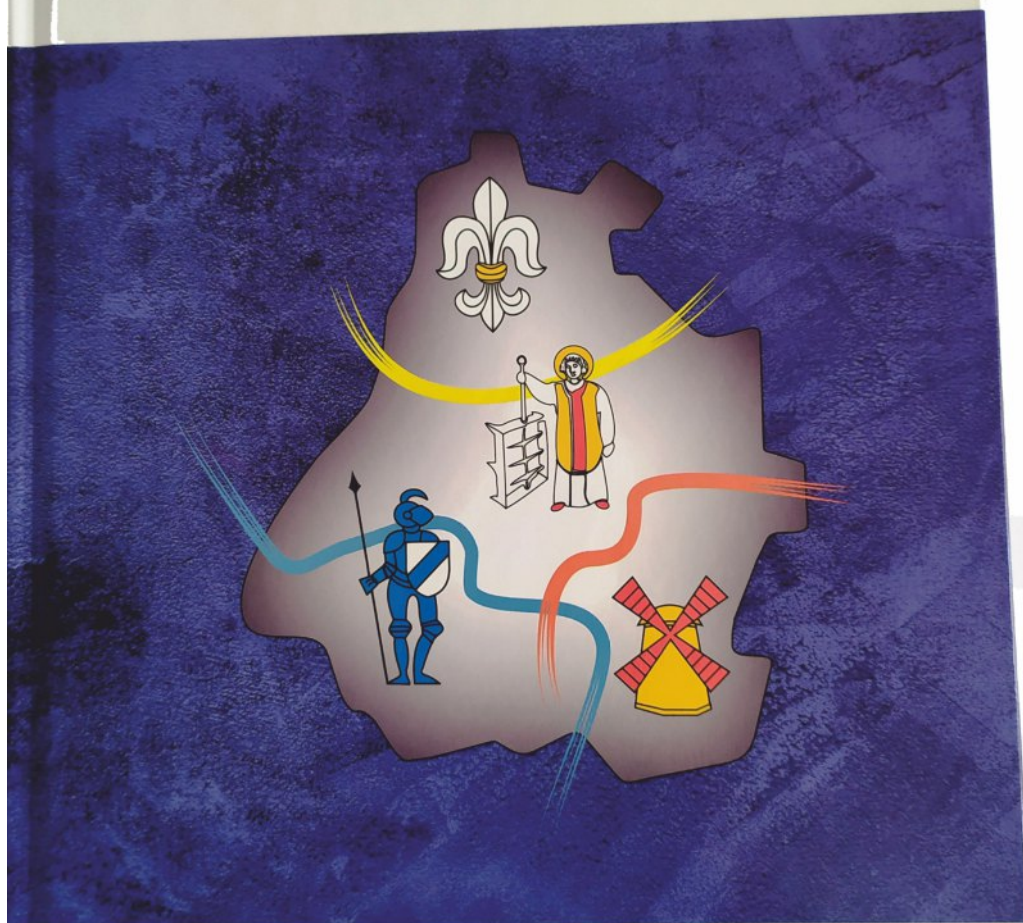
dnia 2 marca w Wałdowie, 5 marca w Więcborku, 23 czerwca w Kamieniu Krajeńskim, 14 lipca w Sępólnie Krajeńskim, 5 sierpnia w Sośnie i 25 września w Sypniewie.

Uczestnicy wysłuchali krótkiego wykładu jednego z autorów i obejrzelili projekcję filmów przygotowanych m.in. we współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Każdy z uczestników otrzymał swój własny egzemplarz Monografii opatrzony autografem autora.

Powiat Sępoleński

1920 - 2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana i wydana z inicjatywy Starostwa Powiatowego w Sępólnie Krajewskim współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania: „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER: podziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Monografię wydano w 1000 egzemplarzach

KOMITET HONOROWY obchodów 100-lecia powstania Powiatu Sępoleńskiego

Powołanie Honorowego Komitetu Obchodów 100-lecia Powstania Powiatu Sępoleńskiego nastąpiło 10 czerwca 2019 roku.

W skład komitetu weszli:

Jarosław Tadych Starosta - Starosta Sępoleński - Przewodniczący Komitetu; **Marek Chart** - Przewodniczący Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim - Wiceprzewodniczący Komitetu; **Andrzej Marach** - Wicestarosta Sępoleński - Sekretarz Komitetu; **Władysław Rembelski** - Skarbnik Powiatu - Skarbnik Komitetu; **Anna Deja-Dobrowolska** - Sekretarz Powiatu - Zastępca Sekretarza Komitetu; **Waldemar Stupałkowski** - Burmistrz Sępólna Krajeńskiego; **Waldemar Kuszewski** - Burmistrz Więcborka; **Wojciech Głomski** - Burmistrz Kamienia Krajeńskiego; **Leszek Stroński** - Wójt Gminy Sośno.

*23.10.2019 r.
– posiedzenie
Honorowego
Komitetu
Obchodów
100-lecia
Powstania
Powiatu
Sępoleńskiego.
Omówienie stanu
przygotowań
do obchodów
i przygotowanie
scenariusza
obchodów.*

15.01.2020 r. – podjęto Uchwałę nr 1/2020 Honorowego Komitetu Obchodów 100-lecia Powstania Powiatu Sępoleńskiego w sprawie przyznania Medali „BENE MERITUS” na okoliczność obchodów 100-lecia powstania Powiatu Sępoleńskiego. Zespoły robocze zajmujące się opracowaniem szczegółowego scenariusza uroczystości pracowały do połowy stycznia 2020 r.

Rano o godzinie 8.00 nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej na ścianie frontowej budynku Starostwa Powiatowego. Następnie uczestnicy obchodów skierowali się pod Pomnik Ku Czcii Wdzięczności Chrystusa Króla i kolejno pod Pomnik Walki i Męczeństwa.

O godzinie 9.00 rozpoczęła się uroczysta Msza Święta w intencji Powiatu Sępoleńskiego w Kościele Parafialnym pw. Św. Bartłomieja w Sępólnie Krajeńskim.

Nadzwyczajna Sesja Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim 24 stycznia 2020 roku

Na Nadzwyczajnej Sesji Rady Powiatu okolicznościowe referaty wygłosili: **dr Tomasz Fiałkowski** - „Pokojoye włączenie powiatu sępoleńskiego do II Rzeczypospolitej oraz **Stanisław Drozdowski** - „Reaktywowanie Powiatu Sępoleńskiego”.

Okolicznościowe wystąpienia, listy gratulacyjne i życzenia złożyli m.in.:

- Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pani **Iwona Kozłowska**, przekazała również na ręce Starosty życzenia od Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, pana prof. **Tomasza Grodzkiego**,
- Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pan **Jan Szopiński**,
- Wojewoda Kujawsko-Pomorski pan **Mikołaj Bogdanowicz**,
- Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego pan **Zbigniew Ostrowski**,
- Starosta Brodnicki pan **Piotr Boiński**, Starosta Żniński pan **Zbigniew Jaszczuk** (w imieniu Konwentu Powiatów Województwa Kujawsko-Pomorskiego),
- Wicestarosta Człuchowski pan **Zdzisław Rachubiński**,
- Starosta Złotowski pan **Ryszard Goławski**.

Kluczowym wystąpieniem był wykład **prof. Jerzego Stępnia**, sędziego i prezesa Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku, współtwórcy reformy administracyjnej. W swoim wystąpieniu prof. Stępień podkreślał istotną rolę samorządu terytorialnego w funkcjonowaniu kraju.

Z okazji jubileuszu, listy gratulacyjne i życzenia przesłali również:

- Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pani **Ewa Kozanecka**,
- Senator Rzeczypospolitej Polskiej pan **Krzysztof Brejza**,
- Prezydent Miasta Inowrocławia pan **Ryszard Brejza**,
- Starosta Bydgoski pan **Wojciech Porzych**,
- Naczelnik Urzędu Skarbowego w Sępólnie Krajeńskim pan **Krzysztof Węckowski**,
- Dyrektor Muzeum Ziemi Złotowskiej pani **Kamila Krzanik-Dworanowska**.

**Nadzwyczajna Sesja Rady Powiatu
w Sępólnie Krajeńskim
24 stycznia 2020 roku**

To ogromny zaszczyt móc dzisiaj stanąć przed Państwem, którzy tak licznie zdecydowali się przyjąć zaproszenie na uroczystą sesję Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim. Dzisiejszy dzień, to nie tylko setna rocznica

powstania Powiatu, ale także święto odzyskania niepodległości i powrotu naszych ziem do macierzy. Jesteśmy dumni, że zrzędzeniem dziejów, to nam przypadł zaszczyt celebrować tak ważne wydarzenia.

23 stycznia 1920 roku to data, którą oficjalnie przyjmuje się za dzień powołania do życia powiatu sępoleńskiego. W tym też roku na terytorium Polski znalazła się część powiatu złotowskiego. Z polskiej części powiatu złotowskiego utworzono powiat sępoleński, który przynależał do ówczesnego województwa pomorskiego.

Reaktywowane powiaty na mocy reformy administracyjnej, która weszła w życie 1 stycznia

1999 roku, to w pełni wolne i demokratyczne samorządowe jednostki. Powstanie powiatu sępoleńskiego to tak naprawdę zasługa kilku samorządowców, którzy swoim zaangażowaniem i determinacją doprowadzili do jego utworzenia.

Dzisiaj, po 20 latach możemy stwierdzić, że wykorzystaliśmy i w dalszym ciągu staramy się wykorzystywać przyznane nam kompetencje. Nie byłoby to możliwe przede wszystkim bez współpracy między naszymi gminami – gminą Sępólno, gminą Więcbork, gminą Kamień Krajeński i gminą Sośno. Zdajemy sobie sprawę, że osiąganie wspólnych celów opierać może się tylko na bazie wspólnej pracy, kompromisu i szeroko rozumianego porozumienia między gminami, ościennymi powiatami, województwem i strukturami państwowymi. Jesteśmy świadomi, że rozwój społeczno-gospodarczy powiatu sępoleńskiego tylko w części zależne są od działań podejmowanych przez samorządy, jak również aktywności społeczeństwa i działających tu podmiotów gospodarczych. Znaczna część uwarunkowań zależna jest w sposób bezpośredni od polityki regionalnej i polityki państwa, a także zasad i wymogów obowiązujących w Unii Europejskiej.

Zdajemy sobie sprawę, że niektóre rzeczy się nie udały i mamy świadomość jak ciężka praca jeszcze przed nami. Przyszłość tego powiatu to dla nas przede wszystkim wielkie wyzwanie. Dla nas wszystkich, którzy tworzą ten powiat: Rady Powiatu, Zarządu Powiatu, gmin wchodzących w jego skład, osób, którzy swoje życie zawodowe z tym samorządem związali. Jest to również przyszłość wszystkich naszych mieszkańców, każdej osoby, która swoją ciężką pracą wpływa na jego funkcjonowanie i rozwój.

W tym miejscu zobowiązany jestem podziękować naszym radnym obecnym i poprzednich kadencji Rady Powiatu, pracownikom Starostwa Powiatowego, wszystkich jednostek organizacyjnych oraz powiatowych służb, inspekcji i straży za ich pracę i sumienną realizację powierzonych zadań. Specjalne podziękowania należą się wszystkim obecnym i nieobecnym, którzy swoją pracą przyczynili się do powstania tego powiatu i jego funkcjonowania.

W imieniu Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim, której mam przyjemność już drugą kadencję przewodniczyć, chciałbym obiecać, że naszym celem na kolejne lata funkcjonowania powiatu będzie przede wszystkim rozwój, czego odzwierciedleniem będzie dobro naszych mieszkańców.

*Marek Chart
Przewodniczący Rady Powiatu
w Sępólnie Krajeńskim*

Wystąpienie Starosty Sępoleńskiego

Panie Prezesie były Trybunału Konstytucyjnego!

Szanowni Parlamentarzyści!

Panie Marszałku!

Szanowni Starostowie!

Szanowni Księża!

Szanowni Samorządowcy gmin tworzących Powiat Sępoleński, zaproszeni Goście i Mieszkańcy Powiatu Sępoleńskiego!

Marszałek Piłsudski wypowiedział znamienne słowa — „Kto nie szanuje i nie ceni swojej przeszłości, nie jest godzien szacunku, teraźniejszości, ani prawa do przyszłości.”

Obchody 100-lecia powstania naszego powiatu odnoszą się bezpośrednio do tego przesłania... Mają pokazać nasz szacunek dla minionych pokoleń i ich dorobku, dla tej przeszłości, która może nie zawsze była taką, jaką te pokolenia sobie wymarzyły, o jaką walczyły i na rzecz której czasem ponosiły najwyższe ofiary. Jednak to właśnie marzenia, walka, trud pracy i ofiary naszych dziadów i ojców doprowadziły nas do dnia dzisiejszego i uczyniły tymi, którymi tu i teraz jesteśmy. I o tym winniśmy pamiętać niezależnie od indywidualnych poglądów na różne dziejące się sprawy i zdarzenia, których jesteśmy biernymi świadkami, bądź w których czynnie uczestniczymy.

Wysłuchaliśmy przed chwilą dwóch wystąpień, które w zarysie przybliżyły nam skomplikowane okoliczności powstania naszego powiatu oraz jego reaktywacji. Przed 100 laty powiat sępoleński zaistniał dzięki wysiłkowi dyplomatycznemu polskiej delegacji w Wersalu, walczącej o możliwie korzystne ustanowienie przebiegu zachodnich granic kraju. Dwie dekady temu także ważny okazał się wysiłek i zabiegi dyplomatyczne, choć tym razem na poziomie naszych samorządów gminnych i władz państwowych. W obu przypadkach podjęte starania zakończyły się niewątpliwym sukcesem. Ustanowiono powiat sępoleński!

Te dwa fakty, to kamienie milowe w naszej powiatowej historii. To dzięki ich zaistnieniu spotykamy się dziś na tej sali i możemy wspólnie celebrować dzisiejszy jubileusz i wspominać wydarzenia sprzed wieku.

Przed chwilą mieliśmy przyjemność obejrzeć film, który przedstawił nam w jak burzliwych czasach powstało to „dziecko niepodległości” jakim jest niewątpliwie powiat sępoleński. Ten młody powiat, który powstał na bazie Traktatu Wersalskiego, został dotkliwie doświadczony już w pierwszych miesiącach II wojny światowej — tragedią w Karolewie. W latach nam obecnych los ponownie doświadczyl mieszkańcy — tym razem była to siła żywiołu z pamiętnej sierpniowej nawałnicy w roku 2017. Pomoc i ofiarność mieszkańców oraz solidarność wielu samorządów w Polsce pozwoliły nam uwierzyć, że w trudnych czasach nigdy nie będziemy sami. Jestem zaszczycony, że w rocznicę 100-lecia powstania powiatu sępoleńskiego piastuję urząd Starosty. Wierzę, że trudne czasy rodzą silne charaktery i pozwalają wspólnie budować nową, lepszą przyszłość. Odsłaniając tablicę pamiątkową, pochylając się nad pełną chwały oraz tragiczną symboliką, wyrażaną przez sępoleńskie monumenty; biorąc udział w nabożeństwie w intencji powiatu i całej jego społeczności; przyznając pamiątkowe medale osobom, które HONOROWY KOMITET OBCHODÓW 100-LECIA POWSTANIA POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO uznał za szczególnie zasłużone dla powiatu oraz publikację monografii, o której zaraz kilka słów jeszcze powiem - oddajemy hołd naszym przodkom.

W świetle tych wydarzeń i obchodów oddajemy również hołd i wielkie podziękowanie tym, którzy na przestrzeni ostatnich dekad angażowali się aktywnie w życie społeczne i umacnianie pozycji powiatu sępoleńskiego. Zwłaszcza, u zarania jego współczesnych dziejów. Wielu z nich jest tu dziś z nami na tej sali, wielu, niestety, już nie ma. Tym, którzy są wśród nas — jeszcze raz dziękuję. Tym, którzy odeszli — obiecuję pamięć!

Wspominałem o monografii... To ponad pięciuset stronicowe dzieło dokumentujące ludzi i wydarzenia zaistniałe na przestrzeni 100 lat, stworzone zostało przez czterech doświadczonych autorów, których udało się pozyskać dla idei jego powstania. Dr hab. Zdzisław Biegański opracował okres lat 1920-1939; prof. dr hab. Włodzimierz Jastrzębski zajął się tragicznym okresem okupacji niemieckiej; dr Tomasz Fiałkowski — czasami PRL-u do momentu likwidacji powiatów; Leszek Skaza — okresem walki o reaktywację powiatu i panoramą ostatniego 20-lecia. Ostatni z wymienionych jest również redaktorem całości dzieła. Książka ta jest pierwszą od półwiecza publikacją obejmującą dzieje naszego powiatu w tak szerokim zakresie. Poprzednia ukazała się w 1974 r., czyli 46 lat temu! Jej redaktorem był wspomniany przed chwilą pan prof. Włodzimierz Jastrzębski, współautor naszej nowej monografii.

Książka jest opatrzona przypisami, bibliografią, indeksem osobowym i wieloma archiwalnymi i współczesnymi fotografiami. Przez jej stronicę przewija się z górą 2 tysiące wymienionych z imienia i nazwiska osób. Wielu z nas znajdzie wśród nich swoich dziadków, rodziców, siostry, braci, znajomych...

I niechaj to będzie dla nas — obecnych samorządowców, przesłanie na najbliższe miesiące i lata; a dla naszych następców — na kolejne dziesięciolecia rozpoczynającego się właśnie drugiego wieku istnienia powiatu sępoleńskiego.

Szanowni Państwo, z przyjemnością informuję, że każdy z Was tu obecnych, po zakończeniu uroczystości, zanim opuści ten budynek, otrzyma egzemplarz tej książki na pamiątkę tego świątecznego, uroczystego dnia.

Szanowni Goście, drodzy Mieszkańcy, może nie jesteśmy powiatem wielkim, zasobnym, ale to jest Nasz powiat, nasza mała krajeńska ojczyzna, która poprzez swoje instytucje służyła, służy i ma dalej jak najlepiej służyć naszym mieszkańcom. I niechaj to będzie dla nas — obecnych samorządowców, przesłanie na najbliższe miesiące i lata; a dla naszych następców — na kolejne dziesięciolecia rozpoczynającego się właśnie drugiego wieku istnienia powiatu sępoleńskiego.

Jarosław Tadych

Starosta Sępoleński

Wystąpienie Stanisława Drozdowskiego „Reaktywowanie Powiatu Sępoleńskiego”

Dostojni Goście!

*Szanowny Panie Starosto i Mieszkańcy
Powiatu Sępoleńskiego!*

Mam wielki zaszczyt i przyjemność przedstawić Państwu informację o reaktywacji Powiatu.

Uważam, że reaktywacja jest największym osiągnięciem gminnej dyplomacji.

Informacja zawiera nazwiska osób, które w sposób szczególny przyczyniły się do powstania Powiatu, jest więc dla nich podziękowaniem. To dzięki nim możemy dzisiaj świętować 100-lecie jego powstania, a wcześniej 80 i 90 - lecie.

Od dnia 1 stycznia 1999 roku zaczął obowiązywać w Polsce nowy, trzystopniowy podział administracyjny kraju. Uzupełniono

system administracji samorządowej dodając, do już działających samorządowych gmin, powiaty i województwa. Powstał w ten sposób powiat sępoleński i województwo kujawsko — pomorskie. Powstanie powiatu jak i województwa wymagało wielu zabiegów administracyjnych i dyplomatycznych ze względu na brak akceptacji do ich powstania ze strony władz centralnych. Rozpoczęta się intensywna batalia, a wręcz walka o powiat i województwo. Walkę o powiat zainicjowały Rada Miejska i Zarząd Miejski Sępólna Krajeńskiego, a koordynację wszystkich podejmowanych inicjatyw i działań powierzono mi — jako burmistrzowi.

Środowisko samorządowe gminy Sępólno Krajeńskie w 1993 roku postanowiło podjąć działania zmierzające do reaktywowania, rozwiązanego reformą administracyjną z 1975 roku, powiatu sępoleńskiego. Decyzję podjęto z chwilą ogłoszenia przez zespół prof. Michała Kuleszy, pełnomocnika rządu ds. reformy administracji publicznej, słynnej „triady 5 — 10 — 50” (min. 5 gmin, min. 10 tys. mieszkańców stolicy powiatu i min. 50 tys. mieszkańców powiatu), która określała minimalne warunki dla powstania powiatu. Niestety, aspekty demograficzne i terytorialne, przy założeniu reaktywacji powiatu w układzie czterech gmin, nie spełniały żadnego z warunków powyższej „triady”. Ponadto władze samorządowe Kamienia Krajeńskiego, Sępólna Krajeńskiego, Sośna i Więcborka, różnie postrzegały reformę powiatową. Jedni chcieli reaktywowania powiatu zgodnie z mapą poprzedzającą rok 1975 (Sępólno Krajeńskie i Sośno), inni zaś popierali duże, silne gospodarczo jednostki (Kamień Krajeński i Więcbork). Należało uszanować tę odrębność stanowisk.

Konferencja odbyła się 2 lipca 1993 roku i dowiodła, że na obszarze projektowanego powiatu istnieje dostateczna infrastruktura i poziom usług, które zapewnią jego sprawne funkcjonowanie, a miasta Sępólno Krajeńskie i Więcbork wspólnie sprostać wymogom stawianym stolicy powiatu.

Po konferencji Rada Miejska Sępólna Krajeńskiego i Rada Gminy Sośna ponownie podjęły uchwały w sprawie reaktywowania powiatu, a Zarząd Miejski gminy Sępólna Krajeńska po raz drugi złożył wniosek ministrowi prof. Michałowi Kuleszy. Wniosek został wzmocniony jednoznacznym poparciem wojewody bydgoskiego, który w swym stanowisku oświadczył, że nie ma żadnych przeszkód do utworzenia na proponowanym obszarze powiatu sępoleńskiego. Powyższy wniosek był podstawą do zaproszenia na dzień 3 sierpnia 1993 roku przedstawicieli władz samorządowych gmin Sępólna Krajeńskiego i Sośna do Biura Reformy Administracji Publicznej w Urzędzie Rady Ministrów w Warszawie. Delegacja, której przewodniczyłem jako burmistrz Sępólna Krajeńskiego wspólnie z wójtem Sośna Mieczysławem Droboszewskim dobitnie przedstawiła zespołowi prof. Michała Kuleszy zasadność i celowość utworzenia powiatu sępoleńskiego.

Korzystny dla sprawy obrót nastąpił, kiedy to 11 sierpnia 1993 roku Rada Miejska Więcborka uchyliła uchwałę o przynależności do powiatu nakielskiego, opowiadając się zdecydowanie za powiatem sępoleńskim. Powyższy fakt spowodował, iż główny negocjator rządu ds. mapy powiatowej prof. Andrzej Tyc zaproponował mnie zorganizowanie dnia 27 sierpnia 1993 roku spotkania przedstawicieli instytucji, przedsiębiorstw, organizacji, ugrupowań politycznych itp. celem poznania opinii o zamiarze utworzenia powiatu i w celu rozwiązania konfliktu powiatowego. Termin spotkania został przesunięty w ostatniej chwili na prośbę prof. Andrzeja Tyca na dzień 28 sierpnia 1993 roku. Na to spotkanie władze samorządowe czterech gmin dysponowały nowym atutem, bowiem 26 sierpnia 1993 roku Rada Miejska Kamienia Krajeńskiego uchyliła uchwałę o przynależności gminy do powiatu chojnickiego i zadeklarowała przynależność do powiatu sępoleńskiego. Spotkanie zakończyło się oświadczeniem prof. Andrzeja Tyca:

„Macie powiat więcborsko - sępoleński”. To oświadczenie potwierdziło się, ponieważ na początku września 1993 roku ukazała się nowa mapa powiatów, ogłoszona przez Radę Ministrów, na której został umieszczony powiat więcborsko - sępoleński.

Rozwiązanie sejmiku, wybory i zmiana opcji rządzącej w kraju, w zasadzie na 4 lata, wstrzymały reformę administracji publicznej.

Powiat więcborsko-sępoleński przetrwał na mapie podziału kraju na powiaty, po jej weryfikacji w grudniu 1997 roku, do lutego 1998 roku. W lutym bowiem Departament Administracji Publicznej MSWiA nowego rządu premiera prof. Jerzego Buzka opracował i ogłosił projekt podziału kraju na dwanaście dużych województw oraz nową mapę powiatów. Niestety, nie było na nich województwa bydgoskiego i powiatu sępoleńskiego. Rozpoczęła się nowa batalia o reaktywowanie powiatu prowadzona w dalszym ciągu przeze mnie i utrzymanie województwa z siedzibą w Bydgoszczy.

W marcu 1998 roku Rada Miejska Sępólna Krajeńskiego podjęła uchwałę w sprawie poparcia działań rządu premiera Jerzego Buzka zmierzających w kierunku przeprowadzenia reform ustrojowych państwa i dokończenia reformy administracji

publicznej, w tym utworzenia powiatu sępoleńskiego. Uchwała została przedłożona sejmowi, senatowi, rządowi RP, parlamentarzystom województwa bydgoskiego, wojewodzie bydgoskiemu, a także radom gmin tworzących powiat z prośbą o podjęcie tej samej inicjatywy. Niestety, z czterech gmin tworzących powiat wiecborsko — sępoleński, jedna tj. Kamień Krajeński wyraziła sprzeciw i zadeklarowała przynależność do dużego powiatu chojnickiego, stawiając jednak warunek egzystencji powiatu chojnickiego w strukturze województwa bydgoskiego. Okazało się później, że był to warunek zbawienny dla sprawy powiatu sępoleńskiego. Tu wielką dyplomacją wykazał się burmistrz Kamienia Krajeńskiego Kazimierz Fiałkowski, zwolennik powiatu sępoleńskiego.

Powiaty skreślone z mapy prof. Michała Kuleszy (z września 1993 roku) utworzyły grupę tzw. powiatów walczących o przywrócenie na mapę podziału kraju na powiaty. Podsekretarz stanu w MSWiA prof. Jerzy Adam Stępień, w rządzie premiera prof. Jerzego Buzka odpowiedzialny za reformę administracji publicznej, zaprosił przedstawicieli walczących powiatów dnia 29 maja 1998 roku na spotkanie do MSWiA celem przedstawienia dokumentów argumentujących ponowne wpisanie tych powiatów na mapę. Powiat wiecborsko-sępoleński w spotkaniu reprezentowałem tym razem wspólnie z burmistrzem Więcborka Andrzejem Marachem i to właśnie my, jako jedni z przedstawicieli dwóch powiatów, uzyskaliśmy przepustkę do dalszej negocjacji. Prof. Jerzy Adam Stępień żegnając się z delegacją powiedział: „Przekonałście mnie, będziecie powiatem”. Powiat wiecborsko — sępoleński został ponownie umieszczony na mapie powiatów.

Rozpoczęła się ostatnia faza zmagania o powiat. Do zatwierdzenia powyższej decyzji potrzebne były pozytywne opinie senackiej komisji samorządowej i sejmowej komisji samorządowej oraz sejmowej komisji spraw wewnętrznych. Rada Miejska Sępólna Krajeńskiego 12 czerwca 1998 roku podjęła po raz kolejny uchwałę w sprawie utworzenia, tym razem powiatu wiecborsko — sępoleńskiego, wyrażając jednocześnie protest przeciw propozycji:

- przyłączenia gmin Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego do powiatu chojnickiego, przyłączenia gminy Sośno do powiatu bydgoskiego, przyłączenia gminy Więcbork do powiatu nakielskiego.

I tu ponownie z burmistrzem Więcborka Andrzejem Marachem powyższy sprzeciw osobiście złożyliśmy na ręce przewodniczącego senackiej komisji samorządowej senatora dra Mieczysława Janowskiego. Przewodniczący uznał przedstawione argumenty i w efekcie doprowadził do decyzji komisji wyłączającej gminy Kamień Krajeński i Sępólno Krajeńskie z projektowanego województwa pomorskiego, co było równoznaczne z wyłączeniem z powiatu chojnickiego. Od tej chwili zaczął się pozytywny zwrot w walce o powiat. Wiceprzewodniczący komisji samorządowej poseł na Sejm dr Tadeusz Wrona zawiadomił mnie o wspólnym posiedzeniu sejmowych komisji samorządowej i spraw wewnętrznych, przed rozpoczęciem którego wręczyłem wszystkim posłom wchodzącym na salę kolumnową sejmu w/wym. uchwałę Rady Miejskiej Sępólna Krajeńskiego wraz z materiałami promującymi przyszły powiat. Wniosek o ujęcie do porządku obrad sprawy powiatu wiecborsko — sępoleńskiego zgłosił poseł Ryszard Brejza.

W zaistniałej sytuacji Rada Miejska i Zarząd Miejski w Sępólnie Krajeńskim zobowiązała mnie jako burmistrza do powołania zespołu celem opracowania wniosku władz samorządowych gminy do władz centralnych o utworzenie powiatu sępoleńskiego. W skład zespołu, który powołałem i którym kierowałem weszli: Eugeniusz Spychała, Stefan Król, Jan Król, Adam Florczak, Teresa Ruthendorf-Przewoska, Ewa Zygmunt - Lorbiecka, Zbigniew Wojtasz i Waldemar Stupałkowski. Zarząd Miejski opracował również projekt uchwały w sprawie reaktywowania powiatu sępoleńskiego, który skierował na sesję Rady Miejskiej i przesłał do ościennych gmin: Kamienia Krajeńskiego, Sośna i Więcborka, z prośbą o podjęcie podobnej inicjatywy. Rady wymienionych gmin na powyższą inicjatywę zareagowały następująco:

Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim podjęła uchwałę o przynależności gminy do powiatu chojnickiego,

Rada Gminy w Sośnie jednoznacznie opowiedziała się za przynależnością gminy do powiatu sępoleńskiego,

Rada Miejska w Więcborku opowiedziała się za przynależnością gminy do powiatu nakielskiego.

Zwróciliśmy się także z prośbą o wyrażenie opinii do władz samorządowych następujących sąsiednich gmin: Chojnice, Nakło n/Not., Tuchola, Wyrzysk i Złotów celem poparcia starań Sępólna Krajeńskiego o przywrócenie mu rangi miasta powiatowego. O poparcie zwrócono się również do:

- wojewody bydgoskiego Włodzisława Gizińskiego,
- marszałka sejmiku samorządowego województwa bydgoskiego Ryszarda Brejzy,
- komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej Stanisława Stasiaka,
- prezesa Sądu Rejonowego Wojciecha Jastrzębskiego,
- dyrektora Zespołu Doradców Wiceprezesa Rady Ministrów Stanisława Mikołajczaka.

Opinie były pozytywne, a poparcia starań nikt nie odmówił.

Na tle powyższego Rada Miejska Sępólna Krajeńskiego zdecydowała o przedłożeniu dokumentacji - wniosku, opracowanego przez gminny zespół, pełnomocnikowi rządu ds. reformy administracji publicznej. Rozpatrzenie dokumentacji promującej powiat i stanowiącej oficjalny wniosek o utworzenie powiatu przez zespół podsekretarza stanu prof. Michała Kuleszy zakończyło się decyzją negatywną, ponieważ po opublikowaniu mapy powiatów okazało się, że wnioskowany powiat sępoleński złożony z 4-ech gmin Krajny nie powstał, tylko podzielony został na trzy części:

gminy Kamień Krajeński i Sępólno Krajeńskie przydzielono do powiatu chojnickiego, gminę Sośno przydzielono do powiatu bydgoskiego, gminę Więcbork przydzielono do powiatu nakielskiego.

Ogłoszenie mapy powiatów było jednak równoznaczne z rozpoczęciem mediacji tzw. konfliktów powiatowych, o czym oświadczył minister prof. Michał Kulesza ogłaszając mapę podziału Polski na powiaty. Decyzja ta zobligowała samorządy gmin Sępólna Krajeńskiego i Sośna do włączenia się w działania zmierzające do rozwiązania konfliktu powiatowego. Gminy te w porozumieniu z gminami Kamień Krajeński i Więcbork zorganizowały w Sępólnie Krajeńskim konferencję pt. „Sępólno Krajeńskie - reaktywowanie powiatu”.

Obie komisje niemal jednogłośnie wydały pozytywną opinię o umieszczeniu powiatu wieńborsko — sępoleńskiego na mapie powiatów. Komisje jednocześnie ujednoliciły nazwy powiatów pozostawiając dwuczłonowe tylko w przypadkach, kiedy powiat powstał z dwóch powiatów rozwiązanych reformą z 1975 roku. Powiat wieńborsko — sępoleński został więc nazwany tak, jak pozostałe powiaty, czyli od nazwy jego stolicy. Powstał powiat sępoleński.

Po uzyskaniu niezbędnych powyższych opinii władze samorządowe gmin: Sępólna Krajeńskiego, Sośna i Wieńborka dnia 6 czerwca 1998 roku wystąpiły z wspólnym wnioskiem do prezesa Rady Ministrów prof. Jerzego Buzka i ministra prof. Jerzego Adama Stępienia o objęcie rozporządzeniem Rady Ministrów umieszczonego na mapie podziału państwa na powiaty pozytywnie zaopiniowanego powiatu sępoleńskiego. Wniosek ten popart poseł na sejm Ryszard Brejza.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 roku w sprawie utworzenia powiatów nagrodiło determinację działań samorządów Kamienia Krajeńskiego, Sępólna Krajeńskiego, Sośna i Wieńborka oraz moją osobistą. Powiat sępoleński stał się faktem.

Nie wspominam już tutaj o moim osobistym zaangażowaniu z ramienia Zarządu Związku Miast Polskich w pracach zespołów kompetencyjnych ministra prof. Michała Kuleszy opracowujących projektowany ustawowy podział kompetencji po wprowadzeniu powiatów i województw oraz w pracach Zespołu ds. Rozwoju Regionalnego Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego monitorującego tworzenie województw.

Nie wspominam także o działaniach wspierających powstanie powiatu prowadzonych przez naszych księży proboszczów, różne organizacje, ugrupowania polityczne i po prostu mieszkańców.

Przedstawiłem tylko proces kształtowania decyzji przez rządową administrację, decyzji jakże bardzo uspołecznionej, gdzie samorządy lokalne były niekwestionowanym partnerem w jej ostatecznym kształcie.

Stanisław Drozdowski

ODZNACZENIA

PAŃSTWOWE I BRANŻOWE

Złoty Medal za Długoletnią Służbę z rąk Wojewody Kujawsko-Pomorskiego odebrali:
Irena Miczko, Hanka Roszinska-Obst, Hanna Nikel, Jerzy Biskupski

Srebrny Medal za Długoletnią Służbę z rąk Wojewody Kujawsko-Pomorskiego odebrali:
Wojciech Bruski, Sławomir Kotecki, Marlena Zabrocka

Medalem Stulecia Odzyskanej Niepodległości przyznany przez prezydenta RP a wręczonym przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego Mikołaja Bogdanowicza zasłużonym mieszkańcom powiatu sępoleńskiego odznaczeni zostali: **Stanisław Drozdowski, Edwin Eckert**

Medal okolicznościowy ustanowiony przez Honorowy Komitet Obchodów 100-lecia Powstania Powiatu Sępoleńskiego nadawany w dowód uznania za wkład i zaangażowanie w rozwój Powiatu Sępoleńskiego oraz za zasługi na rzecz jego mieszkańców z podziękowaniem za podejmowanie działań inspirujących przyszłość. Wybito 100 medali na 100 lecie. Medale kolejno otrzymali:

Wojewoda Kujawsko - Pomorski Mikołaj Bogdanowicz oraz Marszałek Województwa Kujawsko - Pomorskiego w zastępstwie Wicemarszałek Zbigniew Ostrowski.

Osoby wpisane do Księgi Zasłużonych Powiatu: Zofia Ornass (***Jan Ornass**), Stanisław Niegolewski i Zofia Myck (***Zygmunt Niegolewski**), Zofia Eckiert (***Józef Łaski**), Barbara Lelwicz (***Bolesław Krzyżanowski**), Hanna Oniszko (***Tadeusz Suszyński**), Piotr Komierowski (***Roman Komierowski**), Michał Gaca (***Adam Gaca**).

Osoby wpisane do Księgi Zasłużonych Powiatu: Cecylia Fiałkowska (***Kazimierz Fiałkowski**), Genowefa Szlezer (***Edward Szlezer**), Bogumiła Matysik (***Aleksander Brandt**), Jolanta Bągorska (***Kajetan Bągorski**), Małgorzata Bilśka (***Mieczysław Drobośzewski**).

Osoby wpisane do Księgi Zasłużonych Powiatu: Barbara Michalska (***Tadeusz Majewski**), Genowefa Ziemiak, Barbara Krystyna Stasierowska, Witold Kantak, Ewa Orłowska (***Bernard Orłowski**), Leszek Stroiński (***ks. Roman Buzala**), Wojciech Głowski (***ks. Franciszek Konrad Rydzewski**).

prof. Jerzy Adam Stepień

Posel na Sejm RP Iwona Kozłowska

Osoby tworzące zespół zabiegający o reaktywację powiatu sępoleńskiego w trakcie prac nad reformą samorządową: Stanisław Drozdowski, Waldemar Stupalkowski, Stanisław Król (*Stefan Król), Adam Florczak, Eugeniusz Spychała, Jan Król, Ewa Zygmunt-Lorbiecka, Julita Tymecka (*Zbigniew Wojtasz), Teresa Ruthendorf-Przewoska.

Byli Przewodniczący Rady Powiatu oraz byli Starostowie: **Henryk Dąbrowski, Anna Szuca, Henryk Pawlina, Dariusz Krakowiak, Tomasz Cyganek.**

Aktualnie sprawujący funkcję Przewodniczących Rad Miejskich i Rad Gminy, Burmistrzowie oraz Wójt: **Kazimierz Warylak, Franciszek Lesinski, Krystyna Wąsik, Anna Łańska, Wojciech Głomski, Leszek Stroiński, Waldemar Kuszewski.**

Przedstawiciele firm - laureaci Nagrody Starosty Sępoleńskiego „Złoty Klucz Przedsiębiorczości”: **Bogumił Zach (Ronet Sp. z o.o.), Sławomir Morawski (GoodMills Polska Sp. z o.o.), Marek Sikorski (Fabryka Mebli Biurowych MDD Sp. z o.o.), Piotr Kamiński (Grupa IHAR Hodowla Ziemniaka Zamarte Sp. z o.o.), Anna Grochowska (GABI-BIS Sp. z o.o.), Tadeusz Dudek (DUKO Sp. z o.o.).**

Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Więcborku **Adam Trzos**.

Osoby zgłoszone Kapitułe przez samorząd Gminy Kamień Krajeński: **Władysław Dobber, Edward Węglewski, Józef Dobber, Stanisław Drogoś, Józef Szczepanik, Bogusław Szwochert, Zygmunt Theus**.

Osoby zgłoszone Kapitułe przez samorząd Gminy Sępólno Krajeńskie: **Józefa Szymtowska, Grażyna Kędzierska, ks Henryk Lesner, Julita Maciaszek, Danuta Skrzyńska, Henryk Sobota, Wiesława Stafiej, Anna Niemczyk**.

Osoby zgłoszone Kapitułe przez samorząd Gminy Sośno: ks. Andrzej Jaskuła, Piotr Dobrzański, Stanisław Paszyk, Zygmunt Szulc, Bogdan Olszak, Henryk Dura.

Osoby zgłoszone Kapitułe przez samorząd Gminy Więcbork: Józef Walczak, Marek Mierzejewski (*Bogumiła Drogoś-Mierzejewska), Stanisław Schwarz, Stanisław Pilka, Jan Antczak.

Osoby zgłoszone przez Starostę Sępoleńskiego: ks. Marian Kotewicz, Ks. Prałat Zenon Skierka, Barbara Wiśniewska, Stefania Warylak, Leszek Skaza, Władysław Rembelski, Andrzej Chatlas, Lidia Sokulska-Tłok, Tomasz Bondarczyk, Andrzej Marach.

Medalami BENE MERITUS odznaczeni zostali również: **Prezydent Inowrocławia Ryszard Brejza, Jarosław Tadych, Marek Chart, Józef Buława, Benedykt Mieszczak (P.W. BEMIX), Barbara Letka, Teresa Bettin, Jerzy Węsek, Andrzej Dobber, Piotr Koselczuk, ks. prałat Franciszek Gabor, Lucjan Prądyński, Cecylia Śmieszalska, Ignacy Kukawski, Janina i Jerzy Szymańscy.**

Medale pamiątkowe otrzymali: **Marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek, Marszałek Senatu RP prof. Tomasz Grodzki, Poseł na Sejm RP, Minister – Członek Rady Ministrów Łukasz Schreiber.**

Wieczorem odbyła się uroczysta gala, na której wystąpił zespół „12 Tenorów i Ona” wraz z orkiestrą. Zaproszeni goście mogli wysłuchać mistrzowsko połączonych najsłynniejszych i najpiękniejszych fragmentów oper z aranżacjami utworów współczesnych, rockowych i popowych. Wirtuozeria i humor tej oryginalnej i liczonej grupy wokalne rozpały publiczność do czerwoności, a bisom nie było końca.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
MONOGRAFIA	8
Prace nad powstaniem monografii	8
Promocja: spotkania autorskie	9
PRZYGOTOWANIA	11
Komitet Honorowy	11
OBCHODY	12
Nadzwyczajna Sesja Rady Powiatu	14
Wystąpienie Przewodniczącego Rady Powiatu	16
Wystąpienie Starosty Sępoleńskiego	18
Wystąpienie Stanisława Drozdowskiego	21
ODZNACZENIA	26
Odznaczenia państwowe i branżowe	26
Odznaczenia „BENE MERITUS”	27

Wydano dzięki dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach działania: 19.2 "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

"Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie"

Projekt: Organizacja szeregu imprez pn. "100 lat dziedzictwa historyczno-kulturowego powiatu sępoleńskiego"